

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

Bön: Käre Jesus, lär oss älska våra medmänniskor med din kärlek, och visa oss det rätta sättet att offra. Amen.

Vi firar 13:e söndagen efter Trettondag med temat: Vår nästa. Text: Mark 12:41-44.

41 Jesus satte sig mitt emot offerkistan och såg hur folket lade pengar i den. Många rika gav mycket. 42 Där kom också en fattig änka och lade i två små kopparmynt, ett par ören.

43 Då kallade han till sig sina lärjungar och sade till dem: "Jag säger er sanningen: Den här fattiga änkan gav mer än alla de andra som lade något i offerkistan. 44 Alla andra gav av sitt överflöd, men hon gav i sin fattigdom allt som hon hade att leva på."

Vad är ett offer?

Det är en gammal tradition att ta upp kollekt i gudstjänsten. Kollekt kommer från ett ord som betyder insamling eller sammanskott. I en del kyrkor brukar man ha offergång, så att man går i tur och ordning fram till koret och lägger sitt offer i en korg eller motsvarande. Många av oss ger vår gåva till församlingen som ett månadsoffer via bank, kanske en tiondel av vår månadsinkomst enligt det exempel som ges i GT.

I vår text befinner vi oss i Jerusalems tempel, och Jesus iakttog hur människor gav ett offer till templet i en kista, som fanns på en synlig plats. Många gav mycket. Men i blickpunkten i dag finns en fattig änka som gav ett par småslantar. Det var lite i förhållande till vad de rika gav. Men Jesus påpekar att änkan gav allt som hon hade att leva på.

Den här tiden byggde man fortfarande på templet, efter 46 år (Joh 2:20). Därför förväntade man sig att besökare skulle bidra till kostnaderna med ett offer.

Änkan i vår text brukar vara ett exempel på en som verkligen offrar: hon ger allt, tydligen utan att fråga vad som följer sen. I det här fallet är det ju en märklig situation. Jesus ser vem kvinnan är och att hon ger allt, inte bara den

ena lilla slanten, utan de båda slantar hon äger. "Änkans skärv" är den gamla beteckningen på hennes offer. Vad ska hon nu försörja sig och sina barn med?

Vi vet inget om hennes motiv. Jesus säger inte att hon gav sin gåva av kärlek till Gud. Hon gav av sin fattigdom. Det kan hända att hon var så uppfylld av glädje över den välsignelse Gud har gett henne att hennes hjärta flödade över, och att hon verkligen ville ge allt.

Men det kan också finnas ett annat motiv bakom: man kan ge av tvång, eller för att köpa sig fördelar. Då blir det ett lagiskt offer, eller man borde egentligen tala om en byteshandel. "Gud, om jag ger dig de här pengarna, ger du mig då lycka och hälsa?"

Vi kan tänka ett annorlunda exempel. En familj ska ut på resa. En av familjens pojkar får en femma för att köpa godis och glass. Men då familjen deltar i en gudstjänst före resan ger pojken femman i kollekten och blir alltså helt utan respengar. Varför? Kanske för att han fylldes av glädje över att få ge till det ändamål som lystes ut. Eller var det för att han tänkte, att han nog får en ny femma och kanske mera, när hans föräldrar ser att han avstått från alla sina glasspengar?

Tyvärr har berättelsen om änkan i templet utnyttjats på fel sätt av många predikanter, när man försökt samla in pengar för församlingen eller för sina kyrkbyggen. Man har erbjudit en byteshandel: "Ge dina pengar åt Gud. Han kommer att ge dig välsignelse." Och så väntar man sig, att ju mera pengar man ger, desto rikligare belönar Gud en. Den s k framgångsteologin är känd för sådana läror.

När Paulus skriver sitt "kollekttal" till korinterna, tar han makedonierna som exempel för ett rätt offer. Han håller på med att samla in pengar för "de heliga", konkret handlar det om församlingen i Jerusalem som lider nöd. Och så säger han (2 Kor 8:3f):

De har gett efter sin förmåga, ja, över sin förmåga. Och det var helt frivilligt, det kan jag intyga. Ivrigt vädjade de och bad oss om nåden att få vara med i hjälpen till de heliga.

Och i nästa kapitel säger han (2 Kor 9:7):

Var och en ska ge vad han har bestämt i sitt hjärta, inte med olust eller tvång, för Gud älskar en glad givare.

Det här är ett sant offer, i motsats till handelsutbyte.

Vad är poängen i texten?

Vi ska försöka fråga oss vad Jesus kan ha för poäng med sitt uttalande om de rika och om änkan. Var det så att han ställde fram änkan som ett föredöme? Det är det vanliga sättet att förklara texten. Änkans gåva var den största av alla, eftersom hon gav allt. Det ger oss lätt dåligt samvete, om inte vi säljer allt vad vi äger och offrar det. Menar Jesus att vi alla ska göra det? Jesus säger ju också till den rike ynglingen att han ska sälja allt och ge åt de fattiga, och sedan komma och följa Jesus. Men brukar man utifrån det här predika, att vi alla ska göra likadant? Ja, så har några munkordnar gjort, men knappast någon hos oss i dag. Det finns ett annat syfte med budet än att det ska gälla alla människor överallt i alla tider.

Låt oss se på sammanhanget, som är precis det samma både hos Markus och Lukas, de som återger berättelsen om änkans skärv. Strax före vår text finns en allvarlig varning för de skriftlärda. Jesus varnar för dem som vill visa sin rättfärdighet inför människorna. Vidare säger han: "De äter änkorna ur husen."

I ett annat sammanhang (Matt 23:4) säger Jesus om de skriftlärda och fariseerna, att de binder ihop tunga bördor och lägger dem på människornas axlar, men själva vill de inte ens med sitt finger flytta på dem.

Det är alldeles tydligt att Jesus talar om änkan som en motpol mot de skriftlärda, som bara offrade av sitt överflöd. Men han säger också, att änkan är offer för de skriftlärdas utsugning! Det är möjligt, att änkan lämnar sitt offer för att hon känner ett inre tvång att ge en viss summa. Mer än två kopparmynt har hon inte, men hon ger dem och tycker då att hon har uppfyllt de krav som ställs på henne. Offerkistorna står ju också synligt så att man iakttar den som lägger ner sitt offer i kistan.

Hur det är med änkans motiv vet vi inte. Men det vet vi, att de pengar som lades i offerkistan

inte kom att bli till någon varaktig välsignelse. Templet bestod efter det här i bara 40 år. Det fortsätter Jesus att tala om direkt efteråt, när han går ut från templet. Då uttalar lärjungarna sin entusiasm över den imponerande arkitekturen i templet, men Jesus säger, att allt ska brytas ner.

Här får vi igen en påminnelse om att vi inte ska samla jordiska skatter eller förtrösta på det yttre. Lika lite som vi ska ge våra offergåvor för att själva bli välsignade genom dem, eller för att människor ska se hur mycket vi ger, ska vi ge dem för att skapa yttre monument. Det var det som var de skriftlärdas stora fel. De gjorde sina gärningar för att bli sedda, de ville ha gåvorna till templet för att skapa monument.

Men, då frågar du kanske: har då inte våra fäder i kärlek satsat stora summor och lagt ut sig i arbete för att bygga kyrkor och bönehus? Var det fel? Skulle det vara fel om vi samlar in pengar för att vi ska kunna skaffa en verksamhetslokal, som vi verkligen skulle behöva?

Nej, så ska vi inte tänka. Tvärtom. Visst ska vi vara med i arbetet för att befrämja Guds ords predikan och möjligheterna att samlas i kristen gemenskap. Det är på allt sätt lovvärt att delta i arbetet för Guds rike med alla våra krafter, så långt vi kan. Och när det gäller offer för våra medmänniskor finns det hur mycket som helst att bidra till. Det är en stor synd att tänka på sig själv i första hand, och sen dela med sig bara av det som blir över.

Eftersom vi har en benägenhet att låta köttet ta överhand behöver vi ofta någon slags regel eller förbindelse för att tvinga vårt kött att acceptera ett verkligt offer, även om det borde ske av fri vilja. Det är bara vår nya människa som kan offra av glädje. Köttet sörjer över varenda cent som vi avstår från utan att räkna med gontjänster. Därför är tiondet en bra regel för kristna.

Det verkliga offret

För att få ett rätt perspektiv behöver vi gå ännu längre än till vår text. Vi ska fästa blicken vid ett offer, som långt övergår det som vi kan offra.

Det handlar om Guds kärlek. När Gud såg, att människorna, som han hade skapat, var onda och bara gick allt längre in i ogudaktighet, bestämde han att han måste ingripa. Och han måste göra det på ett sätt som är obegripligt för oss. Han måste sända sin egen Son till världen, för att ta på sig det straff som Guds rättvisa lag utkräver för synden. Och det innebär att han sändes till ett lidande utan like. Det var det verkliga offret.

Jesus föddes till jorden som ett barn, växte upp och fostrades av jordiska föräldrar. Han blev utsatt för all ondska som människor kan utsättas för, han måste genomlida sjukdom och nöd, landsflykt redan som barn, utstå alla de frestelser som kan drabba människor. Men han bestod provet. Han stod emot alla frestelser, han var utan synd.

Ändå måste han genomgå den värsta tortyr människor i sin ondska har hittat på. Han bar världens synd. Och det rättfärdiga liv som han levde gav han oss, dig och mig.

Där handlar det om en alldeles unik byteshandel. Vi hade inget som vi kunde betala honom med, inget annat än vår synd och skuld. Vår synd tog han på sig, och i stället gav han oss sin rättfärdighet. Så har Gud öppnat vägen till himlen, som var stängd genom vår synd, så att var och en som tror på honom inte ska förgås med djävulen i helvetet, utan ha evigt liv med Gud och hans änglar.

Där ser vi det verkliga offret: han gav allt. Det är först när vi ser honom som vi kan få det rätta perspektivet på offrandet. Det utgår inte från oss, hur vi beräknar, utan från Jesus. Bli hans offer stort och dyrbart, då kommer också Guds Ande som bor i oss att flöda ut i oferglädje.

Om vi skulle se ens en liten del av det offer som Jesus har gett för oss, skulle vårt hjärta brinna av iver att få ge av samma kärlek till våra medmänniskor. Då skulle vi tigga och be som makedonierna: att få ge oss själva. Då har det så liten betydelse om ingen i vår omgivning vet vad vi gör. Då blir det enda, att vi ser vår nästa bredvid oss, som behöver oss.

Huvudtexten för den här söndagen är liknelsen om den barmhärtige samariten (Luk 10). Det är en av de mest kända liknelserna, och

det är många barn som varit med om att dramatisera den i skola eller på läger. Den är också väldigt tacksam att jämföra med händelser runt om oss: man vill t.ex. inte att den nya fina bilen ska fläckas av blod, och därför låter man bli att ta med en skadad i bilen, eller man vill nog framställa sig själv som en god medmänniska, men om det gäller ett boende för invandrare eller drogberoende gör man allt för att de inte ska komma till det egna kvarteret.

Här har vi mycket att tänka på i vårt beteende. Det är helt avgörande att vi har det rätta perspektivet: vårt handlande ska inte styras av beräkning och tanke på motprestationer, utan av allt vi har fått för intet. *"Det ni har fått som gåva ska ni ge som gåva."* (Matt 10:8)

Och den som så förstår att börja i rätt ända, att börja med att se på Jesus och hans offer i vårt ställe, och sedan ger lika glatt och villigt åt sin nästa, han ska inte heller bli lottlös. Hör här vad Gud lovar genom sin apostel (2 Kor 9:8):

Och Gud har makt att ge er all nåd i överflöd, så att ni alltid och i allt har nog av allt och kan ge i överflöd till varje gott verk.

Vi får begrunda det vi sjunger i sången:

*Visst aktar världen mig mycket ringa,
och av dess skatter har jag just inga,
men bort ej byter den skatt jag har:
i himlen har jag min rike Far.*

*Han ger härnere vad jag behöver,
och himlaarvet blir ändå över,
tills ovan molnen jag hem får gå
att saligheten där njuta få.*

Amen.

Lovad vare du Gud, och välsignad i evighet, som med ditt ord tröstar, lär, förmanar och varnar oss. Låt din Helige Ande stadfästa Ordet i våra hjärtan, så att vi inte blir glömska hörare, utan dagligen växer till i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och blir saliga genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.